

В. Базенко

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Проаналізовано європейський досвід управління розвитком фізичною культурою і спортом на місцевому рівні, наведено ефективні приклади такого управління на сучасному етапі розвитку країни.

Ключові слова: європейський досвід, управління, фізична культура та спорт, місцевий рівень, децентралізація, реформа.

В Україні займаються фізичною культурою і спортом приблизно 13,5% населення, що на багато менше, ніж в розвинених країнах, де цей показник становить від 40 до 50%. Труднощі, з якими зіткнулася в своєму розвитку ця сфера, в умовах децентралізації пов'язані з недостатністю державної та громадської підтримки, недосконалістю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, внутрішніми організаційними проблемами в самому фізкультурно-спортивному русі, що накопичилися за останні роки.

Останні 40 – 50 років у високорозвинутих країнах, завдяки державній політиці, смертність людей зменшилася на 15 %, збільшалася тривалість життя на 15 – 20 років. Натомість в Україні ми маємо шокуючі показники здоров'я населення, Україна посідає перше місце за рівнем смертності в Європі [1].

Досвід європейських країн, які в більшості своїй вже ефективно проводили реформи в сфері фізичної культури та спорту, потрібно прискіпливо досліджувати та застосовувати ефективні механізми розвитку відповідно до наших реалій та історичного розвитку, минуючи чужі помилки.

Проведення реформи державної політики у сфері спорту, яка зазначена у Стратегії розвитку України – 2020, вказує на необхідність дослідження цього питання.

Окремі аспекти процесу державного управління в сфері фізичної культури та спорту на основі європейського досвіду розглядалися в наукових працях І. Бондаренка [2], О. Вапнярської [3], І. Гасюка [4], А. Іванова [5], О. Кузьменка [6], А. Леонової [7], Ю. Мічуди [8] та інших.

Водночас, питання дослідження європейського досвіду управління розвитком фізичною культурою і спортом на місцевому рівні та застосування ефективних прикладів такого управління в сучасних процесах посилення ролі інституту місцевого самоврядування залишаються не вирішеними.

Метою статті є проаналізувати європейський досвід управління розвитком фізичної культури і спорту на місцевому рівні та винайти можливість застосування ефективних прикладів такого управління в сучасних процесах розвитку країни.

Основними міжнародними документами у сфері фізичної культури та спорту потрібно вважати Міжнародну хартію фізичного виховання та спорту 1978 р. та Спортивну хартію Європи 1992 р. [9, 10]. Ґрунтуючись на положеннях вищевказаних документів, різні країни, залежно від специфіки соціально-економічного і політичного устрою,

формують умови для розвитку фізичної культури та спорту, для створення, відновлення і поповнення ресурсної бази як основи функціонування.

В сучасних умовах дуже велику роль у розвитку фізичної культури і спорту в провідних країнах світу почали відігравати місцеві органи влади. Це характерно для всіх територіальних органів управління в різних державах: штатах, провінціям, округам, землям, графствам, воєводствам, гмінам, муніципалітетам, комунам і громадам. Причому йде про всі сфери фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, починаючи з фізичного виховання в школах, спорту для всіх та спорту вищих досягнень і закінчуючи професійним спортом. Однак є також і свої особливості участі місцевих органів влади в розвитку фізичної культури та спорту в багатьох країнах.

Враховуючи те, що українська система організації та управління фізкультурно-спортивним рухом перейшла до принципів децентралізації владних функцій та повноважень, європейський досвід в цій сфері для нас дуже корисний. В цьому аспекті, особливу зацікавленість у вивченні такого досвіду викликають такі країни, як Франція та Німеччина.

Організація та діяльність управління фізичною культурою та спортом у Франції побудовано на принципах вертикального та горизонтального підпорядкування.

У країні 22 регіони, 90 департаментів і 36 тисяч комун. У великих містах діють муніципальні спортивні асоціації, яких у середині 90-х рр. налічувалося приблизно 700. Переважно це Будинки спорту або муніципальні спортивно-оздоровчі центри. Діяльність цих асоціацій координують муніципальні відділи спорту.

Відомий французький економіст В. Андрефф підкреслює, що роль місцевих органів влади і їх дії в сфері фізичного виховання і спорту зводяться до трьох напрямків: будівництво та модернізація спортивних споруд із урахуванням потреб населення; організація різних видів фізичної активності та спорту для всіх груп населення; фінансування [11, 12].

Спортивні бюджети муніципалітетів сильно відрізняються в тому чи іншому місті і залежать не тільки від спортивних традицій, наявності професійних і інших команд, спортивних споруд, а й від ставлення керівництва муніципалітету до спорту. В середньому в провінціях Франції на спорт витрачається 10,33 франка на 1 людину.

В бюджетах провінцій частка витрат на спорт коливається від 1,65 до 6,93%, тоді як бюджет Міністерства спорту складає всього 0,18% від загального державного бюджету. Щорічно місцеві органи влади витрачають на розвиток фізичної культури та спорту в своїх областях, містах, регіонах і комунах приблизно 22 – 25 млрд франків [13].

Держава, окрім прямих фінансових дотацій, надає для розвитку місцевих спортивних організацій та спортивних споруд непряму допомогу. Це – виділення різних позик, звільнення від податків при проведенні видовищних заходів, надання права на безкоштовне розміщення буфетів та реклами на стадіонах.

На сьогодні, у містах Франції, населення яких перевищує 50 тис. осіб функціонують понад 400 муніципальних спортивно-оздоровчих центрів.

Велике значення в розвитку фізичної культури та спорту у Франції мають комуни. Як правило, більшість із них витрачає на потреби спорту 5% комунального бюджету.

Згідно із даними анкетування Національного центру по територіальному громадському функціонуванню, серед 400 французьких комун більшість віддає перевагу розвитку спорту для всіх, забезпеченню належного фізичного виховання в навчальних закладах, а також превентивним заходам.

Таким чином, практично кожний громадянин має доступ до спортивних занять. Кожна комуна має власний спортивний зал, у якому клуби і асоціації організують заняття з різних видів спорту.

Комуни займаються розвитком спорту в школах, спортивно-оздоровчих клубах, центрах і неорганізованим спортом серед населення, будівництвом та утриманням спортивних споруд, організацією спортивних заходів. Департаменти координують спортивний рух. В його структурі є різні комітети і федерації, які займаються організацією як спорту для всіх, так і спорту вищих досягнень, враховуючи професійний спорт, і, звичайно, будівництвом спортивних споруд. Регіони виконують ті ж функції, що і департаменти, але на регіональному рівні.

Від розміру комуни залежить і наявність в ній служби спорту. Приблизно 90% громад, населення яких перевищує 5000 осіб, мають спортивні служби.

Згідно з розрахунком, проведеним Національною федерацією муніципальних спортивних служб, на одну людину, що працює в службі спорту, припадає приблизно 1000 мешканців.

Про те, яке місце займають субсидії центральних і місцевих органів, найбільш наочно свідчить діяльність спортивних клубів. Доцільно зазначити, що загалом розміри дотацій професійному футболу перевищують дотації, одержувані від муніципалітетів усіма іншими видами аматорського спорту.

За даними департаменту молоді та спорту Верхнього Рейну, аналіз роботи 443 спортивних клубів вказав на те, що їх середньорічний бюджет становив 122,9 тис. франків, зокрема надходження від змагань – 29%, членські внески – 24,1%, різного роду субсидії – 25,1%, спонсорські внески – 3,4%, інші доходи – 18,4%.

Ці кошти витрачалися на таке: орендна плата – 10,8 %; зарплата тренерського складу – 12,1%; транспортні витрати на участь в змаганнях – 12,4%; адміністративні витрати – 13%; проведення змагань – 23,3%; екіпірування та обладнання – 28,4%.

Будівництво спортивних споруд є прерогативою територіальних громад, зокрема комун. У Франції понад 90% спортивної власності належить територіальним громадам (комунам). Як правило, ці спортивні споруди управляються самими комунами і фінансуються ними. На сьогодні, в Україні відбувається процес передачі в комунальну власність спортивних закладів органам місцевого самоврядування. Важливою умовою такого процесу є фінансова здатність місцевих громад щодо виконання функцій з управління та утримання спортивних закладів.

У комунах існує дві форми фінансування спортивних споруд: 1) за рахунок платників податків; 2) за рахунок користувачів. Форму вибирає сама комуна. Як правило, превалює змішане фінансування.

Важливим заходом у плані покращення фінансування спорту Франції загалом, стало впровадження у 1985 р. спортивної лотереї, виручені кошти з якої, а це приблизно 3 млрд франків розподіляються щорічно між спортивними федераціями і клубами.

Французьке законодавство особливо жорстко регулює питання спортивного обладнання. Наприклад, існує законодавча норма про те, що власник спортивного обладнання зобов'язаний зробити про це заяву в адміністрацію для складання опису обладнання. Крім того, зміна сутності використання приватного обладнання, а також часткова або повна його ліквідація можуть бути здійснені тільки при наявності дозволу мера населеного пункту. Ця стаття містить також важливу норму, що стосується пільгового оподаткування; будь-яка зміна використання спортивного обладнання

без дозволу призводить право зміни системи справляння сукупних податків з власника [14].

Закони, що визначають компетенції територіальних громад (кодекс для комун, закони про децентралізацію 1982 – 1983 рр.), не мають пунктів про фізичну культуру та спорт. Закон про спорт (1984 – 1992 рр.) не ставить перед територіями, враховуючи громади, певного завдання в сфері спорту. Він лише схвалює їх участь у його організації. Посередництво територіальних громад є швидше політичним вибором у загальних положеннях про компетенції муніципальної ради. Це положення ідентично і для регіональних рад. Тобто обрані на місцях органи самі вирішують мати або не мати спортивний орган у своїй структурі.

Мета програм фізичного і спортивного виховання в школах Франції – оволодіння різними видами діяльності в сфері фізичної культури та спорту, які сприяють зміцненню здоров'я школярів, гармонійному розвитку особистості. Програми передбачають передусім розвиток швидкості, сили, витривалості, координації рухів, рівноваги, гнучкості. Мінімальний обсяг занять у початковій школі – 6 годин на тиждень. У ряді шкіл апробується програма, розрахована на 7 год. занять і більше.

Основним організаційним осередком структури шкільного спорту Франції є спортивна асоціація, яка є в кожній школі. Керує нею викладач фізичної культури. Така практика, на нашу думку, буде корисною для України.

Французькі фахівці вважають, що така система дозволяє краще проводити роботу в рамках обов'язкового навчання фізичної культури і занять спортом. Участь школярів у спортивних змаганнях відповідно до їх рівня фізичного розвитку і інтересів дозволяє їм удосконалити придбані рухові вміння і навички. Спортивна асоціація привчає школярів до відповідальності і співпраці з дорослими, встановлюючи активні зв'язки з різними спортивними і культурними організаціями.

Чемпіонати по шкільному спорту проводяться на трьох рівнях: шкільний (академічний), департаментський і національний. Їх організують Національна спілка шкільного спорту, Спортивний союз початкових навчальних закладів та Головний спортивний союз вільної освіти.

Заняття з фізичного виховання у дошкільнят (вік 3 – 6 років) і дітей молодшої школи виховання (6 – 10/11 років) проводяться під керівництвом вихователя або вчителя початкової школи. На практиці це означає, що якщо вчитель займається спортом, то він і дітей залучає до занять фізичною культурою, а якщо він віддає перевагу “інтелектуальним” справам, то й учні є недостатньо фізично активні.

Більшість фахівців у Франції стверджують, що впровадження іспиту призвело до зростання академічної значущості предмету та статусу самого вчителя фізичної культури.

Впровадження такого методу на сьогодні в Україні, на нашу думку, збільшить зацікавленість дітей і дорослих до здорового способу життя та досягнення успіху.

На сучасному етапі французька система фізичного виховання значну увагу акцентує на позаурочних формах занять. Так, для учнів початкових класів Франції функціонують основні дві позаурочні програми занять фізичними вправами, метою яких є залучення учнів до систематичних занять фізичними вправами.

Більшість видів спорту, якими мають можливість займатися учні молодшої школи, підтримуються незалежною та ліцензованою міністерством освіти асоціацією – Спортивним об'єднанням початкових шкіл. Представники цієї організації та спортивних федерацій з метою зацікавлення учнів початкової школи до занять конкретним видом

спорту і пошуку талановитої молоді проводять тренувальні заняття безпосередньо у школі. Таким чином, багато початкових шкіл Франції стають профільними із певних видів спорту.

Зростання конкурентоспроможності французького спорту, завдяки значним капіталовкладенням сприяє утвердженню патріотичних почуттів у громадян та підвищенню міжнародного авторитету держави.

Розгляд досвіду Німеччини в нашому дослідженні, вважаємо, також потребує детального аналізу, адже є дуже корисним у сучасних процесах децентралізації в нашій країні, наділення більших повноважень та ресурсів органам місцевого самоврядування.

Так, створення та забезпечення належних умов розвитку фізичної культури і спорту в Німеччині, відповідно до Конституції (ст. 30) та федеративної структури країни є прерогативою Земель. На сьогодні їх 16, зокрема 5 нових Земель у колишній НДР. Відзначимо, що в чотирьох Землях (Бранденбург, Північна Рейн-Вестфалія, Саксонія і Тюрінгія) заняття фізичною культурою та спортом гарантуються конституціями Земель, а в п'ятій - прийняті закони "Про підтримку спорту" [15].

Уряди Земель практикують тісну співпрацю з федеральним урядом і національними спортивними організаціями, а також містами, громадами і комунами. Відповідно до своєї автономії, організаційні питання в Землях вирішуються по-різному, але пріоритет віддається наступним напрямкам: спорт у школах і підготовка викладачів фізвиховання; студентський спорт; спорт для всіх, і насамперед серед молоді, жінок, літніх та інвалідів; будівництво, модернізація і зміст спортивних споруд; сприятливі умови для спорту вищих досягнень; допомога спортивним клубам і командам.

Доцільно підкреслити, що в Німеччині немає єдиної структури управління спортом на земельному рівні. Вона, та й механізм регулювання спортом, значно відрізняються в різних Землях. У ряді Земель (Баден-Вюртемберг, Мекленбург – Передня Померанія, Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія, Саксонія, Саксонія – Ангальт) за розвиток спорту відповідають міністерства у справах культури, в інших (Баварія, Бранденбург, Гессен, Шлезвіг-Гольштейн) – міністерства у справах освіти, науки і мистецтва, з питань освіти і спорту, у справах жінок, праці та соціального порядку та інші, у Тюрінгії – Міністерство з соціальних питань і охорони здоров'я, в Рейнланд-Пфальц – Міністерство внутрішніх справ, а в землях Бремен і Гамбург – сенатори з питань внутрішніх справ та інші [16].

Землі Німеччини відповідають за спорт на місцевому рівні (спорт для всіх, шкільний і університетський спорт), а також за підтримку спортивних установ та інфраструктури. Крім того, одна з основних задач Земель – забезпечення рівних умов для занять спортом у різних населених пунктах.

Аналіз фінансового забезпечення розвитку фізичної культури та спорту свідчить, що кошти на цю діяльність передусім надходять від платників податків із федерального і земельного бюджетів. Окрім того, кошти надходять від лотерейних товариств і організацій. Зауважимо, що в різних Землях ця процедура відбувається по-різному. Так, в Баден-Вюртемберг ці кошти відраховуються через держбюджет повністю, а в Баварії, Рейнланд-Пфальце, Шлезвіг-Гольштейні – переважно. У Гессені та Північному Рейні-Вестфалії лотерейні організації частину коштів переводять спортивним спілкам безпосередньо.

Оборот лотерейних організацій вже на початку 90-х рр. становив приблизно 9 млрд марок на рік. Приблизно 40 – 60% із них йшло на сприятливі умови для спорту в Землях [17].

Доцільно підкреслити, що тільки 1/6 витрат на спорт покривається за рахунок доходів спортивних організацій Земель. Це переважно доходи від податків на тоталізатор, на спортивні лотереї, від спортивних споруд тощо.

У країні існує 11 різних програм підтримки спорту, які відрізняються історичними, фінансовими і територіальними особливостями. Ці програми вирішують у федеральних Землях чотири основні завдання: 1) сприяння будівництву спортивних споруд; 2) розвиток спорту в школах і ВНЗ; 3) сприяння спортивним організаціям, і передусім спортклубам і командам; 4) допомога особливим групам населення (інвалідам, ув'язненим, іноземцям тощо).

Така різноматність ефективних програм підтримки спорту має бути, на нашу думку, пристосована і в Україні, враховуючи також історичні, фінансові і територіальні особливості розвитку місцевих громад.

Будівництво і реконструкція спортивних споруд – одна із значних статей витрат Земель і муніципалітетів. На ці цілі витрачаються мільярди марок.

Велике місце в діяльності Земель займає сприяння спортивним організаціям. До того ж, допомога надається тільки тоді, коли власних коштів для вирішення визначених завдань у цих організацій не вистачає. Ці субсидії використовуються для оплати адміністративних витрат, придбання спортивного інвентарю та обладнання, виїзду спортсменів на змагання, проведення навчально-тренувальної роботи та організації змагань.

Для підтримки занять спортом осіб у спеціальних групах у країні з'явилися нові програми: “Спорт як профілактика захворювань”; “Спорт для засуджених”; “Спорт для безробітних”; “Спорт для наркоманів”; “Спорт для іноземців” та інші. Зазначаємо, що конференція земельних міністрів спорту оголосила надання допомоги цим спецгрупам однією з основних цілей державного фінансування.

Муніципальні органи влади в округах, містах і громадах вважають себе першими помічниками в діяльності спортклубів. Громади і міста безкоштовно надають муніципальні спортивні споруди в розпорядження клубів, незважаючи на значні витрати з їх утримання та оренду.

Конгрес Німецького гімнастичного союзу в 1994 р. зажадав включення до статутів територіальних комун пункту “Сприяння спорту”, розвиток якого відтоді стало обов'язком комун [18].

Місцеві партійні організації, керівники яких очолюють громадські спортивні організації, здійснюють значний вплив на прийняття рішень у сфері спортивної політики. Вважаємо, що така тенденція тільки сприяє розвитку фізичної культури та спорту, адже, це є одним із інструментів місцевих органів влади впливати на рішення та звертати особливу увагу представників громади – депутатів щодо належного розвитку та фінансування фізичної культури та спорту на своїй території. Використання такого інструменту в Україні нині, на нашу думку, є дуже актуальним і корисним.

Робота з розвитку фізичної культури та спорту здійснюється в Землях відповідно до Законів. Так, у Рейнланд-Пфальці таким є “Земельний закон про суспільне сприяння спорту і рекреації”. У цій Землі проживає 1,3 млн мешканців і діє 5888 спортивних і гімнастичних клубів. Понад 500 тис. осіб займаються неорганізованим спортом. Щорічно з земельного бюджету на розвиток спорту виділяється понад 30 млн марок. А починаючи з 1990 р., Земельний спортивний союз отримує кошти на свою діяльність із доходів певних лотерей, що проводяться спортивним товариством.

В більшості урядах Земель існують Фонди сприяння спорту, які надають підтримку елітним спортсменам, спортивним клубам та олімпійським клубам.

Заслугує уваги питання розвитку фізичної культури та спорту в Баден-Вюртемберзі (Земля Німеччини, що характеризується як найбільш інноваційний регіон Європейського Союзу), де понад 3,7 млн мешканців займаються в 11400 спортивних клубах, при загальній кількості населення 10,7 млн осіб. Спортивні організації та їх об'єднання вносять істотний внесок у загальне благо Німеччини.

Урядом Землі у 2016 р. був продовжений “Пакт солідарності Спорту” на п'ять років до 2021 р. Завдання уряду рівною мірою сприяти професійним і аматорським видам спорту. При цьому фінансування на ці цілі передбачено в розмірі близько 70 млн дол. на рік, що говорить про постійне зростання фінансування розвитку фізичної культури і спорту.

Окрім цього, в 2016 р. особливу увагу урядом Землі було приділено професійним фізкультурно-спортивним кадрам, які вперше з 1960 р. отримують збільшення фінансування. Також, 17 млн євро у рік буде направлено на будівництво муніципальних спортивних споруд [19].

Основу спортивного руху в Німеччині становлять спортивні клуби. Не випадково Німецький спортивний союз розгорнув у 90-і рр. кампанію “Спортивний клуб – це виграш для кожного”. Із 2000 р. характерне постійне збільшення числа спортивних клубів із 84 до 100 тис.

Спортивні клуби пропонують на сьогодні приблизно 240 видів занять з фізичної і спортивної активності. Їх діяльність із річним оборотом в 2,5 млрд марок дуже позитивно впливає на економіку країни.

Спортивні клуби в Німеччині стали, на сьогодні, фундаментом німецького спорту. Це пов'язано не тільки з долученням населення до спорту, а й зі сформованою системою оподаткування. Найважливішою правовою основою для оподаткування спортивних клубів у Німеччині є право вважатися суспільно корисною організацією, що регулюється § 1 – 68 податкового законодавства, що дає певні податкові пільги. А згідно із Законом “Про сприяння спортивним клубам” від 18.12.1989 р. їм надано значні пільги. Підкреслимо, що приблизно 5,5 млн німців добровільно працюють у сфері спорту, в результаті чого щорічно їм знижуються суми сплачуваних податків в розмірі 2400 марок на кожного.

На нашу думку, спортивні клуби також повинні на сьогодні стати фундаментом українського спорту і німецький досвід у цьому аспекті є дуже корисним для нас.

У багатьох комунах щорічно або на якийсь певний період розробляються директиви сприяння спорту. Особливо обумовлюються в таких директивах асигнування комун на поточні витрати. Як правило, у всіх директивах є пункти, що стосуються сприяння шкільного спорту.

Нині у Німеччині більше 40 спортивних федерацій об'єднані в Німецький спортивний союз, який вирішує питання з масового спорту, спорту вищих досягнень, підготовки кадрів і наукового дослідження у спорті.

У 1-х класах школи Німеччини заняття з фізичної культури проводяться щодня, для решти школярів навчальними планами передбачено 3 уроки фізичного виховання у тиждень по 45 хв. Бажаючі можуть додатково займатися 2 год. на тиждень на факультативі в шкільних спортивних секціях та шкільних добровільних спортивних товариствах, які працюють у тісному контакті зі спортивними клубами. Займатися тут прагнуть багато учнів. Членство у клубах платне, але доступне для пересічного громадянина.

На сучасному етапі, зрозуміло, що місцеві органи влади Франції та Німеччини беруть активну участь у розвитку фізичної культури та без їх допомоги вже важко уявити майбутнє в цій сфері.

Важливим, на нашу думку, для нашого дослідження, є аналіз досвіду Іспанії, де основну роботу з управління фізичною культурою і спортом, з урахуванням широкої автономії спортивних клубів, виконують органи місцевого управління.

Муніципальна спортивна політика в Іспанії – це процес постійної взаємодії, під час якої місцева адміністрація проводить відповідну діяльність, спрямовану на реалізацію в життя тих рішень політичної влади, які призводять до досягнення певних результатів і, як наслідок, до певного соціального ефекту. У цьому сенсі у муніципальній владі, мабуть, немає більш дієвих важелів впливу на суспільство і особистість, бо саме ці особистості і беруть участь у здійсненні цієї політики і користуються її результатами.

Розвиток органів місцевого самоврядування в Іспанії призвело, як вважають іспанські фахівці, до того, що в країні остаточно “утвердилася” так звана “змішана” модель управління фізичною культурою і спортом [20].

Це знайшло відображення і в нормативних актах про фізичну культуру і спорт, які передбачають здійснення органами місцевого самоврядування певних повноважень у сфері фізичної культури і спорту у співпраці з державними органами влади, спортивними клубами і товариствами. Такими повноваженнями, зокрема є, розробка муніципальної політики у сфері фізичної культури і спорту, максимальне використання спортивних споруд на своїй території, укладання угод з державними чи приватними організаціями в рішенні задач.

Організація управління фізичною культурою і спортом в Іспанії на місцевому рівні відображає тенденцію децентралізації, яка виявляється в появі спортивної комунальної політики як самостійного явища. Створення районних рад, на які в межах їх компетенції покладається управління спортивними спорудами на відповідній території, сприяє більш повному відображенню інтересів населення в сфері фізичної культури і спорту.

Змішана модель організації управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні в Іспанії також реалізується за допомогою передачі управління спортивними об'єктами клубам. Таким чином скорочується витрачання коштів утримання відповідних об'єктів з місцевих бюджетів і забезпечується єдність управління спортивними клубами і спорудами, що, безумовно, сприяє розвитку спорту. Органи місцевого самоврядування, своєю чергою, здійснюють контроль за використанням спортивних об'єктів безумовно за фізкультурно-спортивним направленням.

Зростання відповідальності муніципалітетів в Іспанії стосовно спорту призвів до значного збільшення асигнувань. У середніх і великих містах пішли по шляху створення опікунських рад або муніципальних фондів із метою домогтися більш високого ступеня оперативності та ефективності керівництва спортом. Включення представників спортивних організацій до складу керівних органів опікунських рад, створення муніципальних рад по спорту розглядаються в Іспанії як позитивні чинники. Вищезазначені організації дають імпульс різним ініціативам у сфері спорту, є посередниками між місцевими радами та спортивними організаціями і, будучи переважно консультативними органами, вони стають центрами проведення конкретних компаній.

Необхідно підкреслити, що в розвинених країнах Європи значно більша частка припадає на фінансування спорту з позабюджетних джерел. Так, частка коштів державного

спортивного бюджету в Німеччині, Великобританії, Фінляндії, Швеції, Данії складає менше 20% суми місцевих спортивних бюджетів, у Франції, Італії різниця складає 30%, в Іспанії, Португалії – 40%. Частка вкладень регіональних, муніципальних і місцевих органів управління в сукупний спортивний бюджет становить у Великобританії – 95%, в Німеччині – 98%, Іспанії – 76%, Фінляндії – 85%, Франції – 77%, Швеції – 90% та Італії – 57% [21].

Таким чином, сукупність конкретних механізмів дозволяє досягати вищевказаним країнам високих спортивних результатів. З огляду на викладене, вважаємо за доцільне проаналізувати можливість впровадження в українську систему управління фізичною культурою і спортом позитивного досвіду країн Європейського Союзу. Про таку необхідність свідчить також проведення реформи державної політики у сфері спорту, яка зазначена у Стратегії розвитку України – 2020.

Проведений аналіз вказує, що ефективний розвиток фізичної культури та спорту передусім відбувається за рахунок беззаперечного розуміння дуже важливої ролі фізичної культури та спорту у розвитку громади. Муніципалітети досліджених країн у питаннях фінансової підтримки фізичної культури та спорту бачать свою головну роль. Тому вони постійно проводять роботу з пошуку нових ефективних форм співпраці з спортивною громадою. Такий позитивний досвід вкрай необхідно враховувати та застосовувати в розвитку фізичної культури та спорту нашої країни.

Список використаної літератури

1. Офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України. Реформа спортивної сфери [Електронний ресурс]. — 2014. — Режим доступу : <http://www.dsmsu.gov.ua>.
2. Бондаренко І. Адаптація законодавства України до європейського законодавства – один з пріоритетних напрямів реформування правової системи України / І. Бондаренко // Право України [Текст]. — 2002. — № 7. — С. 63—66.
3. Вапнярська О. І. Зарубіжний досвід управління масовим спортом. Менеджмент в Росії та за кордоном [Текст] / О. І. Вапнярська, М. І. Золотов. — [Б. м. : б. в.], 2003. — С. 30—35.
4. Гасюк І. Л. Нормативно-правові засади державного управління фізичною культурою та спортом у країнах Європи / І. Л. Гасюк // Українські наукові записки [Текст]. — № 4(48). — С. 462—472.
5. Иванов А. В. Зарубежный опыт государственных и рыночных регуляторов развития в области спорта и его адаптация к условиям Украины / А. В. Иванов // Социально-экономические аспекты промышленной политики [Текст] : сб. научн. тр. / редкол. : Амоша А. И. (отв. ред.) [и др.] ; НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. — Донецк : [б. и.], 2005. — С. 233—247.
6. Кузьменко О. О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом в Україні та Європі / О. О. Кузьменко // Держава та регіони [Текст]. — 2011. — № 3. — С. 36—41. — (Серія: Державне управління).
7. Леонова А. О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України [Текст] : навч.-метод. посіб. / А. О. Леонова, В. П. Давидова, О. О. Новачук. — К. : ДПА України, 2007. — 390 с.
8. Мічуда Ю. П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку [Текст] : автореф. дис. доктора наук з фіз.вих. і с.: спец. 24.00.02 “Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Ю. П. Мічуда. — К. : НУФВСУ, 2008. — 40 с.
9. Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту [Париж, 21 листопада 1978 р.] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

10. Спортивна хартія Європи [Родос, 14 – 15 травня 1992 р.] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
11. Андрефф В. Управление французским спортом (пер. з франц.) / В. Андрефф // Тематическая подборка ВНИИФК “Зарубежный спорт: Менеджмент и маркетинг” [Текст]. — 1992. — № 1. — С. 6—16.
12. Andreff W. Public and private sport financing in Europe: the impact of financial crisis / W. Andreff // 84th Western Economic Association International Conference [Text]. — Vancouver. — 2009. — June 29th — July 3rd.
13. Кузьменко О. О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом...
14. Вапнярська О. І. Зарубіжний досвід управління масовим спортом...
15. Законодательство и спорт в Германии // Тематический бюллетень переводов ВНИИФК “Международный и зарубежный спорт: политика, менеджмент, маркетинг” [Текст]. — 1997. — № 56. — С. 15—17.
16. Земли ФРГ и финансирование спорта // Тематический бюллетень переводов ВНИИФК “Международный и зарубежный спорт: политика, менеджмент, маркетинг” [Текст]. — 1997. — № 1. — С. 14—28.
17. Там же. — С. 14—28.
18. Законодательство и спорт в Германии...
19. Офіційний веб-сайт Землі Німеччини Баден-Вюртенберг. Спортивна політика [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу : <http://www.baden-wuerttemberg.de/de/bw-gestalten/schoenes-und-aktives-baden-wuerttemberg/sport>.
20. Братановський С. Н. Правова організація управління фізичною культурою і спортом в Російській Федерації [Текст] : монографія / С. Н. Братановський, М. В. Лукін. — М. : Директ-Медіа, 2012. — С. 151.
21. Вапнярська О. І. Зарубіжний досвід управління масовим спортом...

*Стаття надійшла до редакції 28.03.2017
Схвалена до друку редколегією 28.04.2017*

V. Bazenko

THE EUROPEAN EXPERIENCE IN MANAGEMENT OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS DEVELOPMENT AT THE LOCAL LEVEL

This article provides an analysis of the European experience in management of physical culture and sports development at the local level, and demonstrates effective examples of such management at the current stage of the country’s development.

Keywords: European experience, management, physical culture and sports, local level, decentralization, reform.